

Revisionsutskottet

Statens revisionsverks berättelse till riksdagen om tillsynen över partifinansieringen 2022

INLEDNING

Remiss

Statens revisionsverks berättelse till riksdagen om tillsynen över partifinansieringen 2022 (B 6/2023 rd): Ärendet har remitterats till revisionsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- bevakningschef Jonna Carlson, Statens revisionsverk.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Tillsynen över partifinansieringen

I partilagen (10/1969) finns bestämmelser om öppenhet i partifinansiering som är förpliktande för partier och partiföreningar. Öppenheten i partifinansieringen väntas öka förtroendet för den politiska verksamheten och därigenom även höja valdeltagandet. Partilagen har också som mål att motverka korruption och den typ av inflytande på partierna som bygger på olämpliga bindningar.

Statens revisionsverks lagstadgade uppgift är att övervaka partifinansieringen. På grundval av partilagen övervakar Statens revisionsverk partier, föreningar som nämns i understödsbeslut och partinära sammanslutningar. År 2022 uppgick antalet tillsynsobjekt till sammanlagt 152. Tillsynsobjekten ska lämna en redovisning av bidrag på minst 1 500 euro och namnen på bidragsgivarna till Statens revisionsverk. Enligt lagen räknas i regel alla prestationer i pengar, varor och tjänster och andra liknande prestationer som bidrag till partiet eller partiföreningen. Endast de prestationer som uttryckligen nämns i lagen betraktas inte som bidrag och omfattas således inte av regleringen.

Statens revisionsverk kontrollerar att de övervakade sammanslutningarna följer bestämmelserna om de bidrag som avses i partilagen, specificering av kostnaderna för och finansieringen av valkampanjer och hur anknytande handlingar ska utarbetas och lämnas in. Statens revisionsverk kan i sin tillsynsuppgift granska ett tillsynsobjekts bokföring och medelsanvändning och vid behov uppmåna tillsynsobjektet att fullgöra sina lagstadgade skyldigheter. Statens revisionsverk är också tillsynsmyndigheten för det statsunderstöd som avses i partilagen. Vid tillsynen över statsun-

Betänkande ReUB 4/2023 rd

derstödet till partier som är företrädna i riksdagen, alltså partistödet, kontrollerar Statens revisionsverk om partilagens bestämmelser och villkoren i understödsbeslutet har iakttagits vid användningen och rapporteringen om användningen av statsunderstödet. År 2022 hade nio partier som var företrädna i riksdagen rätt att få statsunderstöd. Dessutom fanns det ett parti som var företrätt i riksdagen som inte fick statsunderstöd. Det sammanlagda antalet partier som antecknats i partiregistret var 24.

Statens revisionsverk anser att de aktuella redovisningarna av partifinansieringen till väsentliga delar håller streck efter kompletteringar och att de till väsentliga delar ger korrekta uppgifter om de bidrag som de granskade sammanslutningarna har fått. Enligt Statens revisionsverk följer partierna, deras distrikts- och kvinnoorganisationer och partinära sammanslutningar i regel väl finansieringsbestämmelserna, även om också brister upptäcktes vid tillsynen. Åtskilliga brister åtgärdades också i samband med tillsynen. Vid granskningen observerades också några bidragsprestationer som strider mot begränsningarna i partilagen. I två fall hade tillsynsobjektet under kalenderåret tagit emot bidragsprestationer från enskilda givare till ett värde på mer än 30 000 euro. Därtill kunde givaren i två fall inte klarläggas på ett tillförlitligt sätt i efterhand. År 2022 anmälades bidragsprestationer till ett belopp av sammanlagt cirka fyra miljoner euro i Statens revisionsverks webbtjänst. Tillsynsobjekten kan också retroaktivt göra aktuella redovisningar om mottaget stöd. Under granskningarna år 2022 lades aktuella redovisningar retroaktivt till i redovisningsregistret till ett värde av över 150 000 euro.

Uti från inkommen utredning konstaterar utskottet att Statens revisionsverk utför ett bra arbete vid tillsynen över partifinansieringen. Tillsynen fungerar bra och flexibelt ur tillsynsobjektens synvinkel. Vid behov ger Statens revisionsverk också råd och stöd vid utarbetandet av redovisningarna.

Avgränsningen i partilagen utesluter största delen av partiföreningarna från Statens revisionsverks tillsyn. Statens revisionsverk anser att dess tillsynsuppgift bör utvidgas till att gälla också lokalföreningar för att göra finansieringen mer transparent. Utskottet anser att det är viktigt med transparensen i finansieringen och välkomnar i detta avseende en utvidgning av Statens revisionsverks tillsynsrätt. När man överväger att utvidga tillsynsrätten betonar utskottet dock att byråkratien inte bör ökas och att man också bör se till att tröskeln till att delta i lokalpolitiken inte höjs.

Till slut fäster utskottet avseende vid utvecklingen av partilagen och lagen om kandidaters valfinansiering. Utskottet har i sina tidigare betänkanden (t.ex. ReUB 3/2012 rd, ReUB 1/2016 rd, ReUB 2/2017 rd, ReUB 1/2018 rd) lyft fram behovet att utveckla lagstiftningen om val- och partifinansiering och föreslagit att de avgifter som kandidater, förtroendevalda och riksdagsledamöter betalar till partierna inte ska betraktas som bidrag till partierna och att partilagens förteckning över saker som inte betraktas som bidrag ska preciseras till denna del. Under förra valperioden utredde en parlamentarisk valarbetsgrupp (20.2.2020—31.12.2021) i enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering bland annat behoven att utveckla partilagen och lagen om kandidaters valfinansiering. Arbetsgruppen skulle också väga in de förslag om kandidatavgifternas roll i val- och partifinansieringen och om kampanjtaket som ingår i revisionsutskottets betänkande (ReUB 1/2018 rd). I enlighet med den parlamentariska valarbetsgruppens riktlinjer beredde justitieministeriet en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om kandidaters valfinansiering, partilagen, 112 och 143 1 § i vallagen och 10 § i lagen om medbor-

Betänkande ReUB 4/2023 rd

garinitiativ (RP 254/2022 rd). Revisionsutskottet lämnade ett utlåtande om propositionen till grundlagsutskottet (ReUU 7/2022 rd). Propositionen hann dock inte slutbehandlas innan valperioden avslutades och den förföll. Regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpo innehåller nu en skrivning om att partilagens förteckning över frågor som inte betraktas som bidrag ska uppdateras (avgifter som betalas av förtroendevalda, prestationer som baserar sig på budgeten för Europeiska unionens institutioner och andra motsvarande internationella organisationer). Utskottet inväntar dessa författningsändringar och återkommer till frågan i samband med Statens revisionsverks berättelser om tillsynen över val- och partifinansieringen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Revisionsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av berättelse B 6/2023 rd.

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen har ingenting att anmärka med anledning av berättelsen.

Helsingfors 23.11.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Johanna Ojala-Niemelä sd
vice ordförande Veijo Niemi saf
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Janne Jukkola saml
medlem Arja Juvonen saf
medlem Teemu Kinnari saml
medlem Antti Kurvinen cent
medlem Aki Lindén sd
medlem Sari Tanus kd.

Sekreterare var

specialsakkunnig Anne Kalliomäki
utskottsråd Tanja Kirjavainen.